

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 5 marca 2019 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy
oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego**

(druk nr 1095)

I. Cel i przedmiot ustawy

Przedłożona Senatowi ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego ma na celu dostosowanie systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 marca 2017 r. (sygn. akt SK 13/14), stwierdzającego niezgodność art. 204 § 1 i 2 w związku z art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 665 z późn. zm.) z Konstytucją.

Trybunał orzekł, że zaskarżony przepis w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa do osobistego udziału sprawcy, wobec którego stosowany jest środek zabezpieczający polegający na umieszczeniu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, w posiedzeniu sądu w sprawie dalszego stosowania tego środka zabezpieczającego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 41 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uchwalonej ustawie Sejm zdecydował o wprowadzeniu w art. 204 k.k.w. nowej jednostki redakcyjnej – § 2a, który statuuje po stronie sprawcy prawo udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie dalszego stosowania internacji psychiatrycznej (art. 1 pkt 3 ustawy).

Jednocześnie, aby wyeliminować ryzyko stosowania obstrukcji procesowej, w dodawanym w art. 204 § 2c (art. 1 pkt 3 ustawy) zakreślono sprawcy termin 7 dni od daty

doręczenia zawiadomienia o posiedzeniu sądu, przed upływem którego powinien zgłosić wniosek o doprowadzenie go na posiedzenie.

Zgodnie z nowym przepisem art. 204 § 2b k.k.w. sprawca będzie pouczany o możliwości złożenia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę (art. 1 pkt 3 ustawy). Zarazem w § 2d przewiduje się, że sprawca może złożyć wniosek o doprowadzenie go na posiedzenie, na ręce kierownika zakładu psychiatrycznego, a ten obowiązany będzie przekazać go niezwłocznie do właściwego sądu.

Z proponowanym brzmieniem art. 204 § 2a k.k.w. wiąże się zmiana ujęta w treści art. 1 pkt 2 lit. b ustawy. Sąd będzie miał możliwość poczynienia ustaleń w zakresie zdolności sprawcy do wzięcia udziału w posiedzeniu w sprawie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym dopiero wtedy, gdy biegli sporządzający opinię określoną w art. 203 § 1 k.k.w. zamieszczą w niej informację na temat tego, czy stan zdrowia sprawcy nie stanowi przeszkody w przeprowadzeniu czynności z jego udziałem.

Dlatego też zasadne się stało zobowiązanie biegłych do uwzględnienia opisywanego aspektu w opinii przesyłanej sądowi cyklicznie w ramach wykonania przez kierownika zakładu psychiatrycznego dyspozycji art. 203 § 1 k.k.w. Podobna wzmianka powinna się ponadto znaleźć w opinii, o którą sąd występuje z własnej inicjatywy stosownie do art. 203 § 2 k.k.w., jako że opinia ta może stanowić podstawę do wyznaczenia posiedzenia w celu wydania orzeczenia w przedmiocie dalszego pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym. W razie jakichś niejasności sąd będzie mógł zwrócić się do innych biegłych o sporządzenie dodatkowej opinii. Przedmiotowe rozwiązania są zawarte w art. 203 k.k.w., w dodawanym § 2a.

Nowelizacja art. 203 § 1 (art. 1 pkt 2 lit. a ustawy) polega na uściśleniu, że przepis ten znajduje zastosowanie wyłącznie w przypadku środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym.

Wreszcie art. 1 pkt 1 nadaje nowe brzmienie § 2 w art. 199a k.k.w. Przepis ten wskazuje właściwość miejscową sądu we wszystkich sprawach związanych z wykonaniem środków zabezpieczających, z wyjątkiem elektronicznej kontroli miejsca pobytu, której dotyczy postanowienia art. 43e § 3 k.k.w. (*„W sprawach wykonywania dozoru zbliżeniowego i mobilnego właściwy jest sąd, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu, a jeżeli*

skazany nie posiada takiego miejsca – sąd, w którego okręgu orzeczono środek karny lub zabezpieczający wykonywany w systemie dozoru elektronicznego”).

Nowa regulacja ustanawia kolejny wyjątek w rozumieniu art. 3 § 1 *in fine* k.k.w. (obok wyjątku z art. 43e § 3 k.k.w.), tzn. powierza orzekanie w sprawach wykonania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym sądowi, w którego okręgu sprawca przebywa, będącemu jednak sądem tego samego rzędu co sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji.

W art. 2 ustawy zawarto przepisy nowelizujące ustawę – Kodeks postępowania karnego. Zmiana wprowadzona do materii działu XIV – Koszty procesu, polega na dodaniu nowego art. 618fa. Unormowanie to pozwoli organowi procesowemu, w wyjątkowych wypadkach, na podjęcie decyzji (w formie postanowienia) o wypłacie biegłemu zaliczkowo, na poczet przyszłego wynagrodzenia określonej kwoty pieniężnej. Podjęcie takiego postanowienia winno być uzasadnione szczególną czasochłonnością czynności niezbędnych do wydania opinii lub innymi szczególnymi okolicznościami.

Ustawa nie przewiduje możliwości złożenia zażalenia na postanowienie wydane w przedmiocie wypłaty na poczet wynagrodzenia.

Stanowi również, że gdy:

– kwota przyznana biegłemu na poczet przyszłego wynagrodzenia przekroczyła wysokość ostatecznie przyznanego wynagrodzenia, biegły będzie miał **obowiązek zwrotu części otrzymanej kwoty** w zakresie w jakim przekroczyła ona wysokość kwoty ostatecznie przyznanej,

– ostateczne wynagrodzenie biegłemu nie przysługuje ponieważ stwierdzono, że opinia była fałszywa (art. 618f § 4a k.p.k.) albo od przyznania wynagrodzenia odstąpiono, gdyż opinia była nierzetelna lub została sporządzona lub złożona ze znacznym nieusprawiedliwionym opóźnieniem (art. 618f § 4a k.p.k.) biegły ma **obowiązek zwrotu całej kwoty** uzyskanej na podstawie art. 618fa § 1 k.p.k.

W art. 3 ustawy, kierując się potrzebą jak najszybszego wykonania wyroku TK z dnia 22 marca 2017 r., w art. 2 ustawy zaproponowano 14-dniowe *vacatio legis* ustawy.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa jest efektem prac nad senackim projektem ustawy o zmianie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (druk nr 3028).

Pierwsze czytanie projektu ustawy miało miejsce w dniu 7 grudnia 2018 r. na 73. posiedzeniu Sejmu. Projekt został skierowany do Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach.

W trakcie rozpatrywania projektu w Komisji zgłoszono poprawkę polegającą na dodaniu nowego art. 2, który wprowadzał omówioną wyżej (w pkt I opinii) zmianę Kodeksu postępowania karnego.

W dyskusji, którą wzbudziło wprowadzenie tej zmiany podniesiono wątpliwości natury konstytucyjnej polegające na wskazaniu, że:

– poprawka wykracza poza zakres przedłożenia, gdyż projekt senacki zmierzał do wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a zatem propozycja nowelizacji Kodeksu postępowania karnego w kwestii wynagradzania biegłych stanowić może obejście zasad wnoszenia inicjatywy ustawodawczej (naruszenia art. 118 ust. 1 Konstytucji), a jej materia winna być przedmiotem odrębnej inicjatywy ustawodawczej,

– budzi zastrzeżenia kwestia zgodności wniesienia poprawki, z wyrażoną w art. 119 ust. 1 Konstytucji RP zasadą trzech czytań projektów ustaw. Poprawka została bowiem zaproponowana już po zakończeniu pierwszego czytania (art. 39 ust. 2 Regulaminu Sejmu).

Komisja przedstawiła sprawozdanie, z przyjętymi zmianami, w dniu 17 stycznia 2019 r.

Drugie czytanie projektu ustawy miało miejsce na 77. posiedzeniu Sejmu. W jego trakcie zgłoszono 4 poprawki, z których jedna została wycofana.

Poprawka **pierwsza** zmierzała do nakazania by posiedzenie z udziałem sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym odbywało się w tym zakładzie.

Poprawka **druga** polegała na wykreśleniu z projektu art. 2.

Poprawka **trzecia** polegała na usunięciu z dodawanego projektem art. 618fa k.p.k. § 2, w którym precyzowano, co znajdzie się w treści postanowienia o wypłacie kwoty pieniężnej na poczet wynagrodzenia biegłego.

W trzecim czytaniu, które miało miejsce na tym samym 77. posiedzeniu, Sejm ustawę uchwalił, po przyjęciu poprawki trzeciej.

III. Uwagi szczególne

Ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych.

Beata Mandylis

Główny legislator